

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร จังหวัดลำปาง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 146 คน นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ของเกษตรกรจังหวัดลำปาง

ตอนที่ 2 การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกรจังหวัดลำปาง

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกรจังหวัดลำปาง

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดลำปาง

ตอนที่ 1 ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจและปัจจัยอื่น ๆ ของเกษตรกรจังหวัดลำปาง

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และ ปัจจัยแรงจูงใจของเกษตรกร ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 4.1 4.2 และ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกร

n = 146						
ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	$\bar{X}$	S.D.
เพศ						
ชาย	87	59.6				
หญิง	59	40.4				
อายุ (ปี)						
			20	59	44.42	8.546
น้อยกว่า 26	2	1.3				
26 – 35	9	6.2				
36 – 45	71	48.6				
มากกว่า 45	64	43.9				

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n=146						
ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	$\bar{X}$	S.D.
ระดับการศึกษา						
ไม่ได้รับการศึกษา	0	0				
ประถมศึกษาภาคบังคับ	64	43.8				
มัธยมศึกษาตอนต้น	81	55.5				
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	1	0.7				
สถานภาพการสมรส						
โสด	11	7.5				
สมรส	129	88.4				
หย่า/หม้าย	62	4.1				
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน(คน)			1	6	3.96	1.049
1-2	7	4.8				
3-4	106	72.6				
5-6	33	22.6				
ชาย			1	4	2.11	0.715
1-2	107	73.3				
3-4	39	26.7				
หญิง			1	3	1.92	0.783
1-2	45	30.8				
3-4	65	44.5				
5-6	36	24.7				
จำนวนแรงงานในครัวเรือน(คน)			1	6	3.48	1.244
1-2	28	19.2				
3-4	89	60.9				
5-6	29	19.9				

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

							n = 146
ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	$\bar{X}$	S.D.	
ชาย			1	4	1.92	.0788	
1 – 3	113	77.4					
4 – 6	33	22.6					
หญิง			1	3	1.61	0.782	
1	78	53.5					
2	44	30.1					
3	24	16.4					
การดำรงตำแหน่งทางสังคม							
ไม่เป็น	96	65.7					
เป็นอยู่	42	28.8					
เคยเป็น	8	5.5					
การเป็นสมาชิกกลุ่ม							
ไม่เป็น	2	1.4					
เป็น(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	144	98.6					
กลุ่มเกษตรกร	51	34.9					
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	11	7.5					
กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	85	58.2					
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	144	98.6					
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	8	5.5					
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	54	37.0					
การเดินทางไปนอกหมู่บ้าน (ครั้ง)			2	15	7.14	2.824	
ไม่เคย	0	0					
เคย	146	100					

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 146					
ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	X S.D.
การจ้างแรงงานเพื่อทำการเกษตร (คนต่อปี)			9	21	14.27 5.545
น้อยกว่า 11	24	16.4			
11 - 15	43	29.5			
มากกว่า 15	79	54.1			

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาแสดงปัจจัยทางสังคมของเกษตรกรจังหวัดลำปาง
ดังนี้

เพศ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.6 เป็นเพศชาย และร้อยละ 40.4 เป็น
เพศหญิง

อายุ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 48.6 มีอายุระหว่าง 36-45 ปี รองลงมา
คือร้อยละ 43.9 มีอายุมากกว่า 45 ปี ร้อยละ 6.2 มีอายุ 26 – 35 ปี และมีเพียงร้อยละ 1.3 ที่มีอายุ
น้อยกว่า 26 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 44.42 ปี ต่ำสุด 20 ปี และสูงสุด 59 ปี

ระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.5 เรียนจบชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น รองลงมาร้อยละ 43.8 จบชั้นประถมศึกษาภาคบังคับ และมีเพียงร้อยละ 0.7 ที่จบชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย

สถานภาพการสมรส จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 88.4 สมรส
แล้ว รองลงมาคือ ร้อยละ 7.5 โสด และร้อยละ 4.1 หย่า/หม้าย

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 72.6 มี
สมาชิกระหว่าง 3-4 คน รองลงมาคือร้อยละ 22.6 มีสมาชิกระหว่าง 5-6 คน โดยมีสมาชิกใน
ครัวเรือนเฉลี่ย 3.96 คน ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 6 คน และสมาชิกส่วนใหญ่ในครัวเรือนร้อยละ 73.3
มีสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นชาย ระหว่าง 1 – 2 คน และร้อยละ 44.5 มีสมาชิกในครัวเรือนที่เป็น
หญิงระหว่าง 3 – 4 คน

จำนวนแรงงานในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 60.9 มีแรงงาน
ในครัวเรือนจำนวน 3 – 4 คน รองลงมาร้อยละ 19.9 มีจำนวนแรงงาน 5 – 6 โดยมีแรงงานใน
ครัวเรือนเฉลี่ย 3.48 คน ต่ำสุด 1 คน และสูงสุด 6 คน และแรงงานส่วนใหญ่ร้อยละ 77.4 เป็น
แรงงานชายระหว่าง 1-3 คน และร้อยละ 53.5 เป็นแรงงานหญิง 1 คน

การดำรงตำแหน่งทางสังคม จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 65.7 ไม่เคยดำรงตำแหน่งทางสังคมเลย ร้อยละ 5.5 เคยดำรงตำแหน่งทางสังคม และร้อยละ 28.8 ยังดำรงตำแหน่งทางสังคมอยู่

การเป็นสมาชิกกลุ่ม จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 98.6 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้านาคาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาร้อยละ 58.2 เป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ร้อยละ 37.0 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 34.9 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 7.5 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และร้อยละ 5.5 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

การเดินทางไปนอกหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทุกรายร้อยละ 100 เคยเดินทางไปนอกหมู่บ้าน โดยเฉลี่ยต่อปี 7.14 ครั้ง ต่ำสุด 2 ครั้ง และสูงสุด 15 ครั้ง

การจ้างแรงงานเพื่อทำการเกษตร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.1 มีการจ้างแรงงานเพื่อทำการเกษตรมากกว่า 15 คนต่อปี รองลงมาร้อยละ 29.5 จ้างแรงงานระหว่าง 11 -15 คนต่อปี และร้อยละ 16.4 จ้างแรงงานน้อยกว่า 11 คนต่อปี โดยเฉลี่ย 14.27 คน ต่ำสุด 9 คน และสูงสุด 21 ปี

1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

n = 146						
ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	$\bar{X}$	S.D.
อาชีพหลัก						
ทำนา	143	97.9				
ทำไร่	1	0.7				
อื่นๆ (เลี้ยงสัตว์)	2	1.4				
อาชีพรอง						
มี	143	97.9				
ไม่มี	3	2.1				

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 146						
ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	$\bar{X}$	S.D.
รายได้ทั้งหมดในครัวเรือน(บาท)			10,000	160,000	81,527.40	39,680.655
น้อยกว่า 25,001	16	10.9				
25,001 – 50,000	13	8.9				
50,001 – 75,000	26	17.8				
75,001 – 100,000	36	24.7				
มากกว่า 100,000	55	37.7				
รายได้จากภาคเกษตร (บาท)			11,000	100,000	38,712.33	20,824.375
น้อยกว่า 25,001	47	32.2				
25,001 – 50,000	65	44.5				
50,001 – 75,000	24	16.4				
75,001 – 100,000	10	6.9				
รายได้นอกภาคเกษตร (บาท)			12,000	120,000	51,931.51	19,814.59
น้อยกว่า 10,001	2	1.4				
10,001 – 25,000	13	8.9				
25,001 – 50,000	61	41.7				
50,001 – 75,000	59	40.4				
75,001 – 100,000	9	6.2				
มากกว่า 100,000	2	1.4				
รายจ่ายภาคเกษตร (บาท)			3,500	50,000	17,991.78	11,958.487
น้อยกว่า 10,001	46	31.5				
10,001 – 25,000	67	45.9				
25,001 – 50,000	33	22.6				

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 146						
ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	$\bar{X}$	S.D.
รายจ่ายนอกภาคเกษตร (บาท)			3,200	50,000	25,891.78	11,963.49
น้อย 10,001	16	11.0				
10,001 – 25,000	53	36.3				
25,001 – 50,000	77	52.7				
พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด(ไร่)			3	16	8.23	3.306
1 - 5	18	12.3				
6 - 10	94	64.4				
11 - 15	33	22.6				
16 - 20	1	0.7				
พื้นที่ทำนา (ไร่)			3	11	5.38	1.611
น้อยกว่า 4	4	2.7				
4 - 6	111	76.0				
7 - 8	25	17.1				
มากกว่า 8	6	4.2				
พื้นที่ทำสวน (ไร่)			1	7	2.14	1.724
1 - 2	95	65.0				
3 - 4	30	20.6				
มากกว่า 4	21	14.4				
พื้นที่ทำไร่ (ไร่)			1	5	1.29	1.562
1 - 2	24	16.4				
3 - 4	37	25.3				
มากกว่า 4	4	2.7				
ไม่ตอบ	81	55.6				

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 146

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	$\bar{X}$	S.D.
พื้นที่อื่นๆ (ไร่)			1	2	1.43	0.469
1 - 2	14	9.6				
ไม่ตอบ	132	90.4				
การถือครองที่ดินทำการเกษตร						
ของตนเอง	100	68.5				
เช่า	0	0				
ของตนเองและเช่า	46	31.5				
แหล่งทุนในการทำเกษตร						
ทุนตนเอง	4	2.7				
กู้	9	6.2				
ทุนตนเองและกู้	133	91.1				
แหล่งเงินกู้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
ธกส.	144	98.6				
สหกรณ์การเกษตร	14	9.6				
กองทุนต่างๆ	77	52.7				
อื่นๆกองทุนหมู่บ้าน	3	2.1				
จำนวนเงินกู้						
ธกส.	144	98.6	3,000	500,000	68,664.38	42,872.912
สหกรณ์การเกษตร	14	9.6	20,000	50,000	2,739.73	8,751.004
กองทุนต่างๆ	77	52.7	3,000	50,000	4,438.36	6,024.058
อื่นๆ (กองทุนหมู่บ้าน)	3	2.1	500	40,000	274.04	3,310.417

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาแสดงปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกรจังหวัดลำปาง
ดังนี้

อาชีพหลัก จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 97.9 มีอาชีพหลักคือ
ทำนา รองลงมาร้อยละ 1.4 เลี้ยงสัตว์ และร้อยละ 0.7 ทำไร่

อาชีพรอง จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 97.9 มีอาชีพรอง

รายได้ทั้งหมดในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 81,527.40
บาท ต่ำสุด 10,000 บาท และสูงสุด 160,000 บาท โดยเกษตรกรร้อยละ 37.7 มีรายได้มากกว่า
100,000 บาท รองลงมาร้อยละ 24.7 มีรายได้ 75,001 – 100,000 บาท ร้อยละ 17.8 มีรายได้
50,001 – 75,000 บาท ร้อยละ 10.9 มีรายได้น้อยกว่า 25,001 บาท และร้อยละ 8.9 มีรายได้
25,001 – 50,000 บาท

รายได้จากภาคเกษตร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีรายได้จากภาคเกษตรเฉลี่ย
38,712.33 บาท ต่ำสุด 11,000 บาท และสูงสุด 100,000 บาท โดยเกษตรกรร้อยละ 44.5 มี
รายได้ระหว่าง 25,001 – 50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 32.2 มีรายได้น้อยกว่า 25,001 บาท

รายได้นอกภาคเกษตร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย
51,931.51 บาท ต่ำสุด 12,000 บาท และสูงสุด 120,000 บาท โดยเกษตรกรร้อยละ 41.7 มี
รายได้ระหว่าง 25,001 – 50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 40.4 มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 75,000
บาท

รายจ่ายภาคการเกษตร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีรายจ่ายภาคการเกษตรเฉลี่ย
17,991.78 บาท ต่ำสุด 3,500 บาท และสูงสุด 50,000 บาท โดยเกษตรกรร้อยละ 45.9 มีรายจ่าย
ระหว่าง 10,001 – 25,000 บาท รองลงมาร้อยละ 31.5 มีรายจ่ายน้อยกว่า 10,001 บาท และ
ร้อยละ 22.6 มีรายจ่ายระหว่าง 25,001 – 50,000 บาท

รายจ่ายนอกภาคเกษตร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีรายจ่ายนอกภาคการเกษตร
เฉลี่ย 25,891.78 บาท ต่ำสุด 3,200 บาท และสูงสุด 50,000 บาท โดยเกษตรกรร้อยละ 52.7 มี
รายจ่ายระหว่าง 25,001 – 50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 36.3 มีรายจ่ายระหว่าง 10,001 – 25,000
บาท และร้อยละ 11.0 มีรายจ่ายน้อยกว่า 10,001 บาท

พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตร
ทั้งหมดเฉลี่ย 8.23 ไร่ ต่ำสุด 3 ไร่ และสูงสุด 16 ไร่ โดยเกษตรกรร้อยละ 64.4 มีพื้นที่ระหว่าง
6 – 10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 22.6 มีพื้นที่ระหว่าง 11 -15 ไร่ ร้อยละ 12.3 มีพื้นที่ระหว่าง 1 -5 ไร่
และร้อยละ 0.7 มีพื้นที่ระหว่าง 16 – 20 ไร่

โดยพื้นที่ทำการเกษตรแบ่งเป็นพื้นที่ทำนา ทำสวน ทำไร่ และพื้นที่อื่น ๆ ดังนี้
พื้นที่ทำนาเฉลี่ย 5.38 ไร่ ต่ำสุด 3 ไร่ และสูงสุด 11 ไร่ โดยเกษตรกรร้อยละ 76.0 มีพื้นที่ทำ
นาระหว่าง 4-6 ไร่ พื้นที่ทำสวนเฉลี่ย 2.14 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ และสูงสุด 7 ไร่ โดยเกษตรกร
ร้อยละ 65.0 มีพื้นที่ทำสวนระหว่าง 1-2 ไร่ พื้นที่ทำไร่เฉลี่ย 1.29 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ และสูงสุด
5 ไร่ โดยเกษตรกรร้อยละ 25.3 มีพื้นที่ทำไร่ระหว่าง 3-4 ไร่ และพื้นที่อื่น ๆ เฉลี่ย 1.43 ไร่
ต่ำสุด 1 ไร่ และสูงสุด 2 ไร่ โดยเกษตรกรร้อยละ 9.6 มีพื้นที่อื่น ๆ ระหว่าง 1-5 ไร่

การถือครองที่ดินทำการเกษตร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 68.5 มี
ที่ดินเป็นของตนเองในการทำการเกษตร และร้อยละ 31.5 เป็นที่ดินของตนเองและเช่าเพื่อ
การเกษตร

แหล่งทุนในการทำเกษตร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 91.1
ใช้แหล่งทุนของตนเองและกู้ในการทำเกษตร รองลงมาร้อยละ 6.2 ใช้กู้แหล่งทุนในการทำ
การเกษตร และร้อยละ 2.7 ใช้แหล่งทุนของตนเองในการทำการเกษตร

แหล่งทุนและจำนวนเงินกู้ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 98.6 ใช้แหล่ง
เงินกู้จาก ธกส. เฉลี่ยเงินกู้ 68,664.38 บาท รองลงมาร้อยละ 52.7 ใช้แหล่งเงินกู้จากกองทุนต่าง
ๆ เฉลี่ยเงินกู้ 4,438.36 บาท และร้อยละ 9.6 ใช้แหล่งเงินกู้จากสหกรณ์การเกษตร เฉลี่ยเงินกู้
2,739.73 บาท

1.3 ปัจจัยแรงงูใจ

ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับแรงงูใจที่เข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

n = 146

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$ S.D.	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1) ต้องการเข้ารับการถ่ายทอด เพื่อต้องการความรู้เพิ่มเติม	108 (74.0)	38 (26.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.71 (0.440)	มาก ที่สุด
2) ต้องการฝึกปฏิบัติและ เรียนรู้จากการปฏิบัติจาก แปลงปลูก	96 (65.8)	46 (31.5)	4 (2.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.63 (0.538)	มาก ที่สุด
3) ต้องการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์	91 (62.3)	55 (37.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.62 (0.486)	มาก ที่สุด
4) ต้องการพบปะกับ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรอย่างสม่ำเสมอ	1 (0.7)	128 (87.7)	17 (11.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.89 (0.334)	มาก
5) มีความสนใจและเป็น ตัวแทนเกษตรกร	4 (2.7)	134 (91.8)	8 (5.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.97 (0.286)	มาก
6) นำความรู้ถ่ายทอดแก่ เกษตรกรรายอื่นๆ	2 (1.4)	131 (89.7)	13 (8.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.92 (0.312)	มาก
7) ต้องการลดการใช้สารเคมี	7 (4.8)	133 (91.1)	6 (4.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.01 (0.299)	มาก
8) ลดต้นทุนการผลิตในการ ปลูกพืช	6 (4.1)	133 (91.1)	7 (4.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.99 (0.299)	มาก
9) ความปลอดภัยของเกษตรกร ในการผลิตพืช	7 (4.8)	133 (91.1)	6 (4.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.01 (0.299)	มาก
10) ให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น	4 (2.7)	136 (93.2)	6 (4.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.99 (0.262)	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม						4.18 (0.253)	มาก

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาปัจจัยแรงงูใจพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงงูใจที่เข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีแรงงูใจมากที่สุด 3 ประเด็นได้แก่

ต้องการเข้ารับการถ่ายทอดเพื่อต้องการความรู้เพิ่มเติม ต้องการฝึกปฏิบัติและเรียนรู้จากการปฏิบัติ จากแปลงปลูก และต้องการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ($\bar{X}$ = 4.71, 4.63 และ 4.62 ตามลำดับ)

ตอนที่ 2 การยอมรับของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานถ่ายทอดเทคโนโลยีตาม

กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกรจังหวัดลำปางในแต่ละกิจกรรม

ตารางที่ 4.4 การยอมรับในเชิงความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกรจังหวัดลำปางในแต่ละกิจกรรม

n = 146

กิจกรรม	การยอมรับในเชิงความคิดเห็น					$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. การจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร						4.25 (0.667)	มากที่สุด
1.1 เกษตรกรที่จะเข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรต้องมีความสนใจในการเรียนรู้	121 (82.9)	22 (15.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (2.1)	4.75 (0.777)	มากที่สุด
1.2 เกษตรกรผู้เข้ารับการถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียนเกษตรกรควรมีจำนวน 20-25 คน	41 (28.1)	101 (69.2)	1 (0.7)	0 (0.0)	3 (2.1)	4.19 (0.763)	มาก
1.3 เกษตรกรได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์จากเจ้าหน้าที่ก่อนดำเนินการ	67 (45.9)	76 (52.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (2.1)	4.38 (0.806)	มากที่สุด
1.4 โรงเรียนเกษตรกรควรอยู่ใกล้หรือติดกับแปลงฝึกปฏิบัติ	61 (41.8)	75 (51.4)	7 (4.8)	0 (0.0)	3 (2.1)	4.20 (0.846)	มาก
1.5 โรงเรียนเกษตรกรควรมีแปลงฝึกปฏิบัติร่วมกัน	59 (40.4)	77 (52.7)	7 (4.8)	0 (0.0)	3 (2.1)	4.27 (0.842)	มากที่สุด
1.6 การจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรควรได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนในท้องถิ่น	82 (56.2)	61 (41.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (2.1)	4.48 (0.815)	มากที่สุด
1.7 ก่อนเรียนตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจะต้องมีข้อตกลงร่วมระหว่างเกษตรกรผู้เรียนและวิทยากรที่เกี่ยวข้อง	132 (90.4)	11 (7.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (2.1)	4.82 (0.749)	มากที่สุด
1.8 เกษตรกรรับถ่ายทอดตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรต้องเข้ารับการถ่ายทอดตลอดฤดูตามอายุของพืชนั้น ๆ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	21 (14.4)	122 (83.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (2.1)	4.06 (0.687)	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 146

กิจกรรม	การยอมรับในเชิงความคิดเห็น					$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1.9 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้เกษตรกรเข้าใจการร่วมกันแก้ไข ปัญหา	1 (0.7)	104 (71.2)	38 (26.0)	0 (0.0)	3 (2.1)	3.66 (0.697)	มาก
1.10 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างความเป็นผู้นำในกลุ่มได้	1 (0.7)	99 (67.8)	43 (29.5)	0 (0.0)	3 (2.1)	3.63 (0.704)	มาก
2. การวิเคราะห์ระบบนิเวศ						4.14 (0.223)	มาก
2.1 เกษตรกรกลุ่มย่อยต้องสำรวจและวิเคราะห์ระบบนิเวศหรือสังเกตแปลงปลูกพืชและสำรวจให้กระจายทั่วแปลงปลูกพืช	63 (43.2)	82 (56.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (0.7)	4.40 (0.616)	มากที่สุด
2.2 เกษตรกรกลุ่มย่อยต้องสำรวจวิเคราะห์ระบบนิเวศแปลงปลูกพืชในตอนเช้าก่อนเข้ารับการถ่ายทอดฯ	81 (55.5)	64 (43.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (0.7)	4.53 (0.623)	มากที่สุด
2.3 เกษตรกรกลุ่มย่อยในการสำรวจวิเคราะห์ระบบนิเวศควรมีการเก็บตัวอย่างโรคพืช ศัตรูพืชต่างๆ นำไปศึกษาด้วยทุกครั้ง	11 (7.5)	128 (87.7)	6 (4.1)	0 (0.0)	1 (0.7)	4.01 (0.477)	มาก
2.4 เกษตรกรกลุ่มย่อยต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลในการสำรวจแปลงปลูกพืช	9 (6.2)	130 (89.0)	6 (4.1)	0 (0.0)	1 (0.7)	3.99 (0.462)	มาก
2.5 เกษตรกรกลุ่มย่อยมีการแสดงข้อมูลจากการสำรวจในแปลงปลูกพืชมาเป็นรูปภาพพืช ศัตรูพืช หรืออื่นๆ	2 (1.4)	132 (90.4)	11 (7.5)	0 (0.0)	1 (0.7)	3.91 (0.438)	มาก
2.6 เกษตรกรกลุ่มย่อยควรวิเคราะห์ข้อมูลศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติด้วยทุกครั้ง	89 (6.1)	55 (37.7)	1 (0.7)	0 (0.0)	1 (0.7)	(0.630) 3.91	มากที่สุด
2.7 เกษตรกรกลุ่มย่อยควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมแปลงปลูกพืช ด้วย	2 (1.4)	132 (90.4)	11 (7.50)	0 (0.0)	1 (0.7)	3.91 (0.438)	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 146

กิจกรรม	การยอมรับในเชิงความคิดเห็น					$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
2.8 เกษตรกรกลุ่มย่อยควรวิเคราะห์ข้อมูล และตัดสินใจร่วมกันในกลุ่มย่อย	3 (2.1)	130 (89.0)	12 (8.2)	0 (0.0)	1 (0.7)	3.91 (0.453)	มาก
2.9 เกษตรกรกลุ่มย่อยควรเปรียบเทียบ สภาพการณ์ในแปลงข้างเคียงว่ามีผลต่อการเพิ่ม ประชากรของแมลงศัตรูพืชหรือไม่	2 (1.4)	136 (93.2)	7 (4.8)	0 (0.0)	1 (0.7)	39.4 (0.410)	มาก
2.10 การทำสวนแมลง สามารถช่วยทำให้เกิด ความเข้าใจเรื่องวงจรชีวิตและห่วงโซ่อาหาร ได้เป็นอย่างดี	2 (1.4)	136 (93.2)	7 (4.8)	0 (0.0)	1 (0.7)	3.94 (0.410)	มาก
3. การรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูล						4.11 (0.413)	มาก
3.1 ก่อนการเข้าสู่บทเรียนมีที่เลี้ยงแบ่งกลุ่ม เกษตรกรกลุ่มละ 4-5 คน ลงสำรวจแปลงปลูก	125 (85.6)	21 (14.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.86 (0.352)	มากที่สุด
3.2 เกษตรกรควรมีการเก็บตัวอย่างพืช แมลง สิ่งมีชีวิตอื่นๆ ในขณะที่สำรวจแปลงปลูกพืช	130 (89.0)	16 (11.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.89 (0.313)	มากที่สุด
3.3 เกษตรกรมีการสำรวจกลุ่มไข่ของแมลงด้วย ทุกครั้งในขณะที่สำรวจแปลงพืช	29 (19.9)	115 (78.8)	2 (1.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.18 (0.423)	มาก
3.4 เกษตรกรมีการสำรวจศัตรูธรรมชาติใน แปลงปลูกพืชทุกครั้ง	16 (4.1)	124 (84.9)	6 (4.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.07 (0.383)	มาก
3.5 เกษตรกรควรมีการสำรวจทุกส่วนของ ต้น พืชที่อยู่ในแปลง	5 (3.4)	132 (90.4)	9 (6.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.97 (0.309)	มาก
3.6 เกษตรกรควรมีการบันทึกการเจริญเติบโต ของพืชทุกสัปดาห์	15 (10.3)	119 (81.5)	12 (8.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.02 (0.431)	มาก
3.7 ต้องมีการฝึกปฏิบัติจัดทำแปลงที่ใช้ทดลอง เปรียบเทียบ	0 (0.00)	135 (92.5)	11 (7.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.92 (0.264)	มาก
3.8 ควรมีการเปรียบเทียบสถานการณ์ของ แปลง IPM และแปลงเกษตรกรทุกสัปดาห์	12 (8.2)	132 (90.4)	2 (1.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.07 (0.303)	มาก
3.9 เกษตรกรควรมีการฝึกปฏิบัติการบันทึก ข้อมูลต่างๆ ในขณะที่ลงแปลงสำรวจ	0 (0.00)	107 (73.3)	39 (26.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.73 (0.443)	มาก
3.10 การบันทึกข้อมูลต่างๆ จะมีการบันทึกทุก วันหรือทุกสัปดาห์ที่มีการเรียนรู้	0 (0.00)	113 (77.4)	33 (22.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.77 (0.419)	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 146

กิจกรรม	การยอมรับในเชิงความคิดเห็น					$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
4. การนำเสนอผลและอภิปรายผล						4.41 (0.278)	มาก ที่สุด
4.1 กลุ่มย่อยควรมีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ ร่วมกันในกลุ่มย่อยก่อนนำเสนอในกลุ่มใหญ่	123 (84.2)	23 (15.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.84 (0.365)	มาก ที่สุด
4.2 สมาชิกกลุ่มย่อยทุกคนควรมีโอกาสเป็น ตัวแทนนำเสนอผลการวิเคราะห์ในกลุ่มใหญ่	119 (81.5)	27 (18.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.82 (0.389)	มาก ที่สุด
4.3 สมาชิกกลุ่มย่อยควรมีการแลกเปลี่ยน ข้อคิดเห็นหรือซักถามในการนำเสนอผลการ วิเคราะห์ในกลุ่มใหญ่	110 (75.3)	35 (24.0)	1 (0.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.75 (0.451)	มาก ที่สุด
4.4 สมาชิกกลุ่มใหญ่ไม่เห็นด้วยกับผลการ วิเคราะห์ในกลุ่มย่อยซึ่งถือเป็นเหตุการณ์ปกติ	15 (10.3)	118 (80.8)	13 (8.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.01 (0.439)	มาก
4.5 สมาชิกกลุ่มใหญ่เป็นผู้เสนอแนะและแก้ ไขผลการวิเคราะห์ของกลุ่มย่อยถือเป็นการ เรียนรู้ร่วมกัน	82 (56.2)	64 (43.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.56 (0.497)	มาก ที่สุด
4.6 การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่ม ใหญ่มีความจำเป็นอย่างมาก	114 (78.1)	32 (21.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.78 (0.415)	มาก ที่สุด
4.7 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตัดสินใจ ร่วมกันทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่เป็นการ พัฒนาการเรียนรู้	64 (43.8)	82 (56.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.44 (0.497)	มาก ที่สุด
4.8 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้องทั้งกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่เป็นการนำไปสู่ระบบการจัดการ ที่เหมาะสม	37 (25.3)	109 (74.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.25 (0.436)	มาก ที่สุด
4.9 ข้อมูลพื้นฐานที่ดีและถูกต้องมีความสำคัญ ต่อการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียน เกษตรกร	0 (0.00)	125 (85.6)	21 (14.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.86 (0.352)	มาก
4.10 การหาข้อสรุปถึงแนวทางการจัดทำแปลง พืชแต่ละกลุ่ม มีการนำเสนอข้อมูลและผลการ พูดคุยต่อกลุ่มใหญ่โดยนำข้อมูลของแต่ละ สัปดาห์ที่ผ่านมาแสดงประกอบเพื่อเปรียบเทียบ ให้เห็นการเปลี่ยนแปลง อาจนำเสนอเป็น รายบุคคลหรือหลาย ๆ คนรวมกัน	0 (0.00)	124 (84.9)	22 (15.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.85 (0.358)	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 146

กิจกรรม	การยอมรับในเชิงความคิดเห็น					$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
5. การทบทวนและวางแผนแต่ละสัปดาห์						4.03 (0.512)	มาก
5.1 ในกลุ่มใหญ่ควรมีการทบทวนผลการ ดำเนินงานสัปดาห์ที่ผ่านมาเพราะเป็นสิ่งจำเป็น	89 (61.0)	55 (37.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (1.4)	4.55 (0.724)	มากที่สุด
5.2 ในกลุ่มใหญ่ควรมีการทบทวนผลการ ดำเนินงานเพื่อหาข้อผิดพลาดและแก้ไขปัญห ที่ตามมา	56 (38.4)	88 (60.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (1.4)	4.33 (0.705)	มากที่สุด
5.3 ในกลุ่มใหญ่ควรมีการทบทวนผลงาน สัปดาห์ที่ผ่านมาเพื่อทราบความก้าวหน้าแต่ละ กิจกรรม	19 (13.0)	120 (82.2)	5 (3.4)	0 (0.0)	2 (1.4)	4.04 (0.620)	มาก
5.4 ในกลุ่มใหญ่ควรมีการทบทวนผลการ ดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อหาจุดเด่นและ ความมีประโยชน์	10 (6.8)	90 (61.6)	44 (30.1)	0 (0.0)	2 (1.4)	3.71 (0.713)	มาก
5.5 ในกลุ่มใหญ่ควรมีการทบทวนบทเรียนทุก ครั้งก่อนเรียนหรือดำเนินการแต่ละสัปดาห์	12 (8.2)	131 (89.7)	1 (0.7)	0 (0.0)	2 (1.4)	4.02 (0.556)	มาก
5.6 ในกลุ่มใหญ่ควรมีการทบทวนปรับปรุง กิจกรรมต่างๆ ก่อนการวางแผนดำเนินการ ในสัปดาห์ต่อไป	5 (3.4)	136 (93.2)	3 (2.1)	0 (0.0)	2 (1.4)	3.96 (0.523)	มาก
5.7 ในกลุ่มใหญ่ควรมีการแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นระหว่างผู้เรียนด้วยทุกสัปดาห์	3 (2.1)	138 (94.5)	3 (2.1)	0 (0.0)	2 (1.4)	3.95 (0.508)	มาก
5.8 ในกลุ่มใหญ่ควรมีการซักถามความเห็นจาก ผู้เรียนประกอบการวางแผนการเรียนใน สัปดาห์ต่อไป	2 (1.4)	138 (94.5)	4 (2.7)	0 (0.0)	2 (1.4)	3.93 (0.508)	มาก
5.9 ในกลุ่มใหญ่ควรมีการสอบถามความ ต้องการจากผู้เรียนก่อนจัดกิจกรรมใน สัปดาห์ต่อไป	2 (1.4)	140 (95.9)	2 (1.4)	0 (0.0)	2 (1.4)	3.95 (0.495)	มาก
5.10 ในกลุ่มใหญ่ควรมีการวางแผนก่อนทุกครั้ง ก่อนเรียนหรือดำเนินกิจกรรมในสัปดาห์ ต่อไป	2 (1.4)	141 (96.6)	1 (0.7)	0 (0.0)	2 (1.4)	3.96 (0.488)	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม						4.19 (0.264)	มาก

จากตารางที่ 4.4 ผลการศึกษาการยอมรับในเชิงความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกรจังหวัดลำปาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) และเมื่อพิจารณารายการกิจกรรม รวม 5 กิจกรรม คือการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร การวิเคราะห์ระบบนิเวศ การรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูล การนำเสนอผลและอภิปรายผล และการทบทวนและวางแผนแต่ละสัปดาห์ พบว่า ($\bar{X} = 4.25$ 4.11 4.14 4.41 และ 4.03 ตามลำดับ)

2.1 การยอมรับของเกษตรกรที่มีต่อการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีการยอมรับต่อกิจกรรมการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$) และในกิจกรรมย่อยรวม 5 ประเด็น ได้แก่ (1) ก่อนเรียนตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจะต้องมีข้อตกลงร่วมระหว่าง เกษตรกรผู้เรียนและวิทยากรที่เลี้ยง (2) เกษตรกรที่จะเข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรต้องมีความสนใจในการเรียนรู้ (3) การจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรควรได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนในท้องถิ่น (4) เกษตรกรได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์จากเจ้าหน้าที่ก่อนดำเนินการ และ (5) โรงเรียนเกษตรกรควรมีแปลงฝึกปฏิบัติร่วมกัน ($\bar{X} = 4.82$ 4.75 4.48 4.38 และ 4.27 ตามลำดับ) นอกจากนี้เกษตรกรมีการยอมรับระดับมากในกิจกรรมย่อยรวม 5 ประเด็น ได้แก่ (1) โรงเรียนเกษตรกรควรอยู่ใกล้หรือติดกับแปลงฝึกปฏิบัติ (2) เกษตรกรผู้เข้ารับการถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียนเกษตรกรควรมีจำนวน 20-25 คน (3) เกษตรกรรับถ่ายทอดตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรต้องเข้ารับการถ่ายทอดตลอดฤดูตามอายุของพืชนั้น ๆ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง (4) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้เกษตรกรเข้าใจการร่วมกันแก้ไขปัญหา และ (5) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างความเป็นผู้นำในกลุ่มได้ ($\bar{X} = 4.20$ 4.19 4.06 3.66 และ 3.63 ตามลำดับ)

2.2 การยอมรับของเกษตรกรที่มีต่อการวิเคราะห์ระบบนิเวศ ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีการยอมรับต่อกิจกรรมการวิเคราะห์ระบบนิเวศ ในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.14$) และยอมรับระดับมากที่สุดในกิจกรรมย่อยรวม 3 ประเด็น ได้แก่ (1) เกษตรกรกลุ่มย่อยควรวิเคราะห์ข้อมูลศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติด้วยทุกครั้ง (2) เกษตรกรกลุ่มย่อยต้องสำรวจวิเคราะห์ระบบนิเวศแปลงปลูกพืชในตอนที่เข้าก่อนเข้ารับการถ่ายทอด และ (3) เกษตรกรกลุ่มย่อยต้องสำรวจและวิเคราะห์ระบบนิเวศหรือสังเกตแปลงปลูกพืชและสำรวจให้กระจายทั่วแปลงปลูกพืช ($\bar{X} = 4.58$ 4.53 และ 4.40 ตามลำดับ) นอกจากนั้นเกษตรกรมีการยอมรับระดับมากในกิจกรรมย่อย 7 ประเด็น ได้แก่ (1) เกษตรกรกลุ่มย่อยในการสำรวจวิเคราะห์ระบบนิเวศควรมีการเก็บตัวอย่างโรคพืช ศัตรูพืชต่าง ๆ นำไปศึกษาค้นคว้าทุกครั้ง (2) เกษตรกรกลุ่มย่อยต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลในการ

สำรวจแปลงปลูกพืช (3) เกษตรกรกลุ่มย่อยควรเปรียบเทียบกับสถานการณ์ในแปลงข้างเคียงว่ามีผลต่อการเพิ่มประชากรของแมลงศัตรูพืชหรือไม่ (4) การทำสวนแมลง สามารถช่วยทำให้เกิดความเข้าใจเรื่องวงจรชีวิตและห่วงโซ่อาหารได้เป็นอย่างดี (5) เกษตรกรกลุ่มย่อยมีการแสดงข้อมูลจากการสำรวจในแปลงปลูกพืชมาเป็นรูปภาพ พืช ศัตรูพืช หรืออื่นๆ (6) เกษตรกรกลุ่มย่อยควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมแปลงปลูกพืช ด้วย และ (7) เกษตรกรกลุ่มย่อยควรวิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจร่วมกันในกลุ่มย่อย ($\bar{X} = 4.01$ 3.99 3.94 3.94 3.91 3.91 และ 3.91 ตามลำดับ)

2.3 การยอมรับของเกษตรกรที่มีต่อการรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการยอมรับต่อกิจกรรมการรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูล ในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) และยอมรับระดับมากที่สุดในกิจกรรมย่อยรวม 2 ประเด็น ได้แก่ (1) เกษตรกรควรมีการเก็บตัวอย่างพืช แมลง สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในขณะที่สำรวจแปลงปลูกพืช และ (2) ก่อนการเข้าสู่บทเรียนมีพี่เลี้ยงแบ่งกลุ่มเกษตรกรกลุ่มละ 4-5 คน ลงสำรวจแปลงปลูกพืช ($\bar{X} = 4.89$ และ 4.86 ตามลำดับ) นอกจากนี้เกษตรกรมีการยอมรับระดับมากใน 8 ประเด็น ต่อไปนี้ (1) เกษตรกรมีการสำรวจกลุ่มไข่ของแมลงด้วยทุกครั้งในขณะที่สำรวจแปลงพืช (2) เกษตรกรมีการสำรวจศัตรูธรรมชาติในแปลงปลูกพืชทุกครั้ง (3) ควรมีการเปรียบเทียบสถานการณ์ของแปลง IPM และแปลงเกษตรกรทุกสัปดาห์ (4) เกษตรกรควรมีการบันทึกการเจริญเติบโตของพืชทุกสัปดาห์ (5) เกษตรกรควรมีการสำรวจทุกส่วนของต้นพืชที่อยู่ในแปลง (6) ต้องมีการฝึกปฏิบัติจัดทำแปลงที่ใช้ทดลองเปรียบเทียบ (7) การบันทึกข้อมูลต่าง ๆ จะมีการบันทึกทุกวันหรือทุกสัปดาห์ที่มีการเรียนรู้ และ (8) เกษตรกรควรมีการฝึกปฏิบัติการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในขณะที่ลงแปลงสำรวจ ($\bar{X} = 4.18$ 4.07 4.07 4.02 3.97 3.92 3.77 และ 3.73 ตามลำดับ)

2.4 การยอมรับของเกษตรกรที่มีต่อการนำเสนอผลและอภิปรายผล ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการยอมรับต่อกิจกรรมการนำเสนอผลและอภิปรายผล ในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) และการยอมรับระดับมากที่สุดในกิจกรรมย่อย รวม 7 ประเด็น ได้แก่ (1) กลุ่มย่อยควรมีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ร่วมกันในกลุ่มย่อยก่อนนำเสนอในกลุ่มใหญ่ (2) สมาชิกกลุ่มย่อยทุกคนควรมีโอกาสเป็นตัวแทนนำเสนอผลการวิเคราะห์ในกลุ่มใหญ่ (3) การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่มีความจำเป็นอย่างมาก (4) สมาชิกกลุ่มย่อยควรมีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นหรือซักถามในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ในกลุ่มใหญ่ (5) สมาชิกกลุ่มใหญ่เป็นผู้เสนอแนะ และแก้ไขผลการวิเคราะห์ของกลุ่มย่อยถือเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน (6) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตัดสินใจร่วมกันทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ และ (7) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่เป็นการนำไปสู่ระบบการจัดการที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.84$ 4.82 4.78 4.75 4.56 4.44 และ 4.25 ตามลำดับ) นอกจากนั้นเกษตรกรมีการ

ยอมรับระดับมากในประเด็นย่อย รวม 3 ประเด็น ได้แก่ (1) สมาชิกกลุ่มใหญ่ไม่เห็นด้วยกับผลการวิเคราะห์ในกลุ่มย่อยซึ่งถือเป็นเหตุการณ์ปกติ (2) ข้อมูลพื้นฐานที่ดีและถูกต้องมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และ(3) การหาข้อสรุปถึงแนวทางการจัดทำแปลงพืชแต่ละกลุ่ม มีการนำเสนอข้อมูลและผลการพูดคุยต่อกลุ่มใหญ่ โดยนำข้อมูลของแต่ละสัปดาห์ที่ผ่านมาแสดงประกอบเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นการเปลี่ยนแปลง อาจนำเสนอเป็นรายบุคคลหรือหลาย ๆ คนรวมกัน ($\bar{X}$ = 4.01 3.86 และ 3.85 ตามลำดับ)

2.5 การยอมรับของเกษตรกรที่มีต่อการทบทวนและวางแผนแต่ละสัปดาห์ ผล

การศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการยอมรับต่อกิจกรรมทบทวนและวางแผนแต่ละสัปดาห์ ในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03) และยอมรับระดับมากที่สุดในกิจกรรมย่อย รวม 2 ประเด็น ได้แก่ (1) ในกลุ่มใหญ่ควรมีการทบทวนผลการดำเนินงานสัปดาห์ที่ผ่านมาเพราะเป็นสิ่งจำเป็น (2) ในกลุ่มใหญ่ควรมีการทบทวนผลการดำเนินงานเพื่อหาข้อผิดพลาดและแก้ไขปัญหามา ($\bar{X}$ = 4.55 และ 4.33 ตามลำดับ) นอกจากนั้นเกษตรกรมีการยอมรับระดับมากในประเด็นย่อย รวม 8 ประเด็น ได้แก่ (1) ในกลุ่มใหญ่ควรมีการทบทวนผลงานสัปดาห์ที่ผ่านมาเพื่อทราบความก้าวหน้าแต่ละกิจกรรม (2) ในกลุ่มใหญ่ควรมีการทบทวนบทเรียนทุกครั้งก่อนเรียนหรือดำเนินการแต่ละสัปดาห์ (3) ในกลุ่มใหญ่ควรมีการทบทวนปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ก่อนการวางแผนดำเนินการในสัปดาห์ต่อไป (4) ในกลุ่มใหญ่ควรมีการวางแผนก่อนทุกครั้งก่อนเรียนหรือดำเนินกิจกรรมในสัปดาห์ต่อไป (5) ในกลุ่มใหญ่ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนด้วยทุกสัปดาห์ (6) ในกลุ่มใหญ่ควรมีการสอบถามความต้องการจากผู้เรียนก่อนจัดกิจกรรมในสัปดาห์ต่อไป (7) ในกลุ่มใหญ่ควรมีการซักถามความเห็นจากผู้เรียนประกอบการวางแผนการเรียนในสัปดาห์ต่อไป และ(8) ในกลุ่มใหญ่ควรมีการทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อหาจุดเด่นและควมมีประโยชน์ ($\bar{X}$ = 4.04 4.02 3.96 3.96 3.95 3.95 3.93 และ 3.71 ตามลำดับ)

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกรจังหวัดลำปาง

การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน เพื่อหาว่าตัวแปรอิสระตัวใดบ้างมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตาม และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใด (เชิงบวกหรือเชิงลบ) โดยกำหนดตัวแปรตามแยกออกตามกิจกรรมดังนี้

- Y1 = การจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร
- Y2 = การวิเคราะห์ระบบนิเวศ
- Y3 = การรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูล
- Y4 = การนำเสนอผลและอภิปรายผล
- Y5 = การทบทวนและวางแผนแต่ละสัปดาห์
- Y = ภาพรวม

สำหรับตัวแปรอิสระที่คาดว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตาม มีทั้งหมด 10 ตัวแปร ได้แก่ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ทั้งหมดในครัวเรือน ต่อปี รายได้จากภาคเกษตรต่อปี รายได้นอกภาคเกษตรต่อปี รายจ่ายภาคการเกษตรต่อปี รายจ่ายนอกภาคเกษตรต่อปี จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด และแรงจูงใจที่เข้าร่วมกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบ
ขั้นตอน

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.
ตัวแปรอิสระ		
1. อายุ (ปี)	44.42	8.546
2. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	3.96	1.049
3. จำนวนแรงงานในครัวเรือน	3.48	1.244
4. รายได้ทั้งหมดในครัวเรือนต่อปี	81,527.40	39,680.655
5. รายได้จากภาคเกษตรต่อปี	38,712.33	20,824.375
6. รายได้นอกภาคเกษตรต่อปี	51,931.51	19,814.59
7. รายจ่ายภาคเกษตรต่อปี	17,991.78	11,958.487
8. รายจ่ายนอกภาคเกษตรต่อปี	25,891.78	11,963.49
9. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด	8.23	3.306
10. แรงจูงใจที่เข้าร่วมกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร	4.1774	0.2532
ตัวแปรตาม		
1. การจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร	4.75	0.777
2. การวิเคราะห์ระบบนิเวศ	4.14	0.223
3. การรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูล	4.11	0.413
4. การนำเสนอผลและอภิปรายผล	4.41	0.278
5. การทบทวนและวางแผนแต่ละสัปดาห์	4.03	0.512
6. ในภาพรวม	4.19	0.264

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ พบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดมีความสัมพันธ์กันสูงเกินกว่า 0.80 รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4.5 โดยตัวแปรที่ใช้มีการกำหนดสัญลักษณ์ ดังต่อไปนี้

- X_1 = อายุ
 X_2 = จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
 X_3 = จำนวนแรงงานในครัวเรือน
 X_4 = รายได้ทั้งหมดในครัวเรือนต่อปี
 X_5 = รายได้จากภาคเกษตรต่อปี

X6	=	รายได้นอกภาคเกษตรต่อปี
X7	=	รายจ่ายภาคการเกษตรต่อปี
X8	=	รายจ่ายนอกภาคเกษตรต่อปี
X9	=	จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด
X10	=	แรงจูงใจที่เข้าร่วมกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร จังหวัดลำปาง โดยวิเคราะห์ระหว่างตัวแปรอิสระ 10 ตัว กับตัวแปรตามทีละตัว ใช้สมการคำนวณโดยวิธี stepwise ปรากฏรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของระดับการยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรกิจกรรมการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย(b)	t	Sig.
1. รายได้จากภาคเกษตรต่อปี	-0.00001188	-4.792	0.000**
2. ค่าคงที่	4.713	43.284	0.000
$R^2 = 0.138$ SEE = 0.6217 F = 22.960 Sig.F = 0.000			

** หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรกิจกรรมการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร (Y1) ในบรรดาตัวแปรอิสระ 10 ตัว ปรากฏผลว่ามีตัวแปรอิสระ 1 ตัว ที่มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ รายได้จากภาคเกษตรต่อปี นั่นคือ รายได้จากภาคเกษตรเพิ่มมากขึ้น การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรกิจกรรมการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรก็จะลดลง สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ถึงร้อยละ 13.8 ($R^2 = 0.138$) ดังแสดงในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของระดับการยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรรมกรกิจกรมการวิเคราะห์ระบบนิเวศ

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย(b)	t	Sig.
1. แรงจูงใจที่เข้าร่วมกระบวนการฯ	0.401	6.223	0.000**
2. รายจ่ายนอกภาคเกษตรต่อปี	- 0.000002998	- 2.196	0.030*
3. ค่าคงที่	2.550	9.258	0.000
$R^2 = 0.245$ SEE = 0.1958 F = 23.234 Sig.F = 0.000			

** หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรรมกรกิจกรมการวิเคราะห์ระบบนิเวศ (Y2) ในบรรดาตัวแปรอิสระ 10 ตัว ปรากฏผลว่ามีตัวแปรอิสระ 1 ตัว มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ แรงจูงใจที่เข้าร่วมกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรรมกร นั่นคือ เมื่อตัวแปรนี้เพิ่มขึ้น การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรรมกรกิจกรมการวิเคราะห์ระบบนิเวศก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 ตัว คือ รายจ่ายนอกภาคเกษตรต่อปี นั่นคือเมื่อตัวแปรเหล่านี้เพิ่มขึ้น การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรรมกรกิจกรมการวิเคราะห์ระบบนิเวศก็ลดลง สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ถึงร้อยละ 24.5 ($R^2 = 0.245$) ดังแสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของระดับการยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรรมกรกิจกรมการรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูล

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย(b)	t	Sig.
1. รายจ่ายภาคเกษตรต่อปี	- 0.00001227	- 3.551	0.001**
2. รายได้ทั้งหมดในครัวเรือนต่อปี	0.000002903	2.869	0.005*
3. แรงจูงใจที่เข้าร่วมกระบวนการฯ	0.298	2.193	0.030*
4. ค่าคงที่	2.852	4.811	0.000
$R^2 = 0.138$ SEE = 0.3875 F = 7.556 Sig.F = 0.000			

** หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกรกิจกรรการนำเสนอผลและอภิปรายผล (Y3) ในบรรดาตัวแปรอิสระ 10 ตัว ปรากฏผลว่ามีตัวแปรอิสระ 2 ตัวที่มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ รายได้ทั้งหมดในครัวเรือนต่อปี และแรงงใจที่เข้าร่วมกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร นั่นคือเมื่อตัวแปรเหล่านี้เพิ่มขึ้น การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร กิจกรรมการรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูลก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 1 ตัว คือรายจ่ายภาคเกษตรต่อปี นั่นคือเมื่อรายจ่ายภาคเกษตรต่อปีเพิ่มขึ้น การยอมรับเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรกิจกรรมการรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูลก็ลดลง สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ถึงร้อยละ 13.8 ($R^2 = 0.138$) ดังแสดงในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของระดับการยอมรับการถ่ายทอด

เทคโนโลยีตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกรกิจกรรการนำเสนอผลและอภิปรายผล

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย(b)	t	Sig.
1. แรงงใจที่เข้าร่วมกระบวนการ	0.459	5.178	0.000**
2. รายจ่ายภาคเกษตรต่อปี	0.000003926	2.095	0.038*
3. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด	-0.0193	-3.028	0.003*
4. ค่าคงที่	2.587	6.760	0.000
$R^2 = 0.191$ SEE = 0.2527 F = 11.199 Sig.F = 0.000			

** หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกรกิจกรรการนำเสนอผลและอภิปรายผล (Y4) ในบรรดาตัวแปรอิสระ 10 ตัว ปรากฏผลว่ามีตัวแปรอิสระ 2 ตัวที่มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ แรงงใจที่เข้าร่วมกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ รายจ่ายภาคเกษตรต่อปี นั่นคือเมื่อแรงงใจที่เข้าร่วมกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรและรายจ่ายภาคเกษตรเพิ่มขึ้น การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรกิจกรรการนำเสนอผลและอภิปรายผลก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 ตัว คือ จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด นั่นคือเมื่อจำนวนพื้นที่ทำ

การเกษตรทั้งหมดเพิ่มขึ้น การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร กิจกรรมการนำเสนอผลและอภิปรายก็ลดลง สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงตามตัวแปรได้ถึงร้อยละ 19.1 ($R^2 = 0.191$) ดังแสดงในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของระดับการยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร กิจกรรมการทบทวนและวางแผนแต่ละสัปดาห์

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย(b)	t	Sig.
1. รายได้จากภาคเกษตรต่อปี	-0.000008287	-4.293	0.000**
2. ค่าคงที่	4.360	51.428	0.000
$R^2 = 0.113$ SEE = 0.4840 F = 18.434 Sig.F = 0.000			

** หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร กิจกรรมการทบทวนและวางแผนแต่ละสัปดาห์ (Y5) ในบรรดาตัวแปรอิสระ 10 ตัว ปรากฏผลว่ามีตัวแปรอิสระ 1 ตัว ที่มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ รายได้จากภาคเกษตรต่อปี นั่นคือเมื่อตัวแปรเหล่านี้เพิ่มขึ้น การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร กิจกรรมการทบทวนและวางแผนแต่ละสัปดาห์ก็จะลดลง สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ถึงร้อยละ 11.3 ($R^2 = 0.113$) ดังแสดงในตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของระดับการยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร จังหวัดลำปางในภาพรวม

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย(b)	t	Sig.
1. แรงจูงใจที่เข้าร่วมกระบวนการฯ	0.340	4.288	0.000**
2. รายได้จากภาคเกษตรต่อปี	- 0.000003842	- 3.996	0.000**
3. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด	- 0.01369	- 2.418	0.017*
4. ค่าคงที่	3.039	8.771	0.000
$R^2 = 0.293$ SEE = 0.2246 F = 19.592 Sig.F = 0.000			

** หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดลำปาง ในภาพรวม (Y) ในบรรดาตัวแปรอิสระ 10 ตัว ปรากฏผลว่ามีตัวแปรอิสระ 1 ตัว ที่มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ แรงจูงใจที่เข้าร่วมกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร นั่นคือเมื่อแรงจูงใจที่เข้าร่วมกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรเพิ่มขึ้น การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดลำปางในภาพรวมก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ รายได้จากภาคเกษตรต่อปี และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด นั่นคือเมื่อตัวแปรเหล่านี้เพิ่มขึ้น การยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดลำปางในภาพรวมก็จะลดลง สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ถึงร้อยละ 29.3 ($R^2 = 0.293$) ดังแสดงในตารางที่ 4.11

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนเพื่อหาความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ปรากฏผลว่า ตัวแปรอิสระมีความเกี่ยวข้องทางสถิติกับตัวแปรตาม 7 ตัว ตามตารางที่ 4.5 – 4.11 จึงถือเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสรุปได้ว่าปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ คือแรงจูงใจ มีความเกี่ยวข้องกับการยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดลำปาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งปัจจัยดังกล่าวได้แก่

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ มี 5 ตัวแปร ได้แก่ รายได้ทั้งหมดในครัวเรือนต่อปี รายได้จากภาคเกษตรต่อปี รายจ่ายภาคเกษตรต่อปี รายจ่ายนอกภาคเกษตรต่อปี และจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด
2. ปัจจัยอื่นๆ มี 1 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจที่เข้าร่วมกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดลำปาง

4.1 ปัญหาที่เกษตรกรพบในการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดลำปาง โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นปัญหาแล้วให้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่าในแต่ละประเด็นปัญหา เป็นปัญหาที่เกษตรกรประสบในระดับใด ผลการศึกษาปรากฏตามตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ระดับของปัญหาที่เกษตรกรพบในการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียน
เกษตรกรจังหวัดลำปาง

n = 146

ประเภทของ ปัญหา	ระดับของปัญหา						$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1	0		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ปัญหากิจกรรมการจัดตั้ง โรงเรียนเกษตรกร							2.54 (.349)	น้อย
1.1 เกษตรกรผู้เข้ารับการ ถ่ายทอดมีไม่ถึง 20 – 25 คน	0 (0.0)	0 (0.0)	138 (94.5)	7 (4.8)	0 (0.0)	1 (0.7)	2.94 (.314)	ปาน กลาง
1.2 อายุและวัยของเกษตรกร ต่างกันทำให้ถ่ายทอดไม่ต่อเนื่อง ล่าช้า	0 (0.0)	0 (0.0)	93 (63.7)	52 (35.6)	0 (0.0)	1 (0.7)	2.65 (.518)	ปาน กลาง
1.3 ระดับความรู้ในการศึกษา ต่างกัน	0 (0.0)	0 (0.0)	88 (60.3)	57 (39.0)	0 (0.0)	1 (0.7)	2.62 (.526)	ปาน กลาง
1.4 สถานที่ไม่อำนวยความสะดวก ถ่ายทอด	0 (0.0)	0 (0.0)	17 (11.6)	128 (87.7)	0 (0.0)	1 (0.7)	2.16 (.417)	น้อย
1.5 เกษตรกรเข้ารับการ ถ่ายทอดไม่ครบทุกสัปดาห์	0 (0.0)	0 (0.0)	45 (30.8)	100 (68.5)	0 (0.0)	1 (0.7)	2.34 (.514)	น้อย
2. ปัญหากิจกรรมการวิเคราะห์ ระบบนิเวศ							3.03 (.298)	ปาน กลาง
2.1 เกษตรกรไม่รักษาเวลามาสาย ทำให้ไม่พบแมลงในแปลงปลูก	0 (0.0)	0 (0.0)	142 (97.3)	3 (2.1)	0 (0.0)	1 (0.7)	2.96 (.275)	ปาน กลาง
2.2 การวิเคราะห์ระบบนิเวศ ในช่วง เข้าป่าหรือเย็นมีผลกระทบต่อการ ตัดสินใจจัดการแปลงพืช	0 (0.0)	80 (51.3)	65 (44.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (0.7)	3.49 (.573)	มาก
2.3 เกษตรกรไม่เข้าใจถึง องค์ประกอบและความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบต่างๆในระบบนิเวศ	0 (0.0)	0 (0.0)	13.7 (93.8)	6 (4.1)	0 (0.0)	3 (2.1)	2.90 (.451)	ปาน กลาง
2.4 เกษตรกรไม่ศึกษาความสัมพันธ์ของ สิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศวงจรชีวิตและห่วง โซ่อาหารเท่าที่ควร	0 (0.0)	0 (0.0)	142 (97.3)	1 (0.7)	0 (0.0)	3 (2.1)	2.94 (.420)	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 146

ประเภทของ ปัญหา	ระดับของปัญหา						$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1	0		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
2.5 เกษตรกรมักไม่ เปรียบเทียบปริมาณแมลงศัตรูพืช แมลงที่มีประโยชน์ โรคและวัชพืช จากแปลง IPM และแปลงปฏิบัติ แบบเกษตรกร	0 (0.0)	0 (0.0)	132 (90.4)	10 (6.8)	0 (0.0)	4 (2.7)	2.86 (.526)	ปาน กลาง
3. ปัญหากิจกรรมการรวบรวม ข้อมูลและการบันทึกข้อมูล							2.50 (.402)	น้อย
3.1 การแบ่งกลุ่มย่อยมีไม่ ครบ 4 – 5 คน	0 (0.0)	0 (0.0)	71 (48.6)	72 (46.2)	0 (0.0)	3 (2.1)	2.48 (.606)	น้อย
3.2 อุปกรณ์การเก็บตัวอย่างมี ไม่เพียงพอ	0 (0.0)	0 (0.0)	29 (19.9)	114 (73.1)	0 (0.0)	3 (2.1)	2.21 (.532)	น้อย
3.3 เกษตรกรเก็บตัวอย่างโรค แมลงและสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ค่อนข้างน้อยเกินไป	0 (0.0)	0 (0.0)	120 (82.2)	23 (14.7)	0 (0.0)	3 (2.1)	2.79 (.529)	ปาน กลาง
3.4 มีการจดบันทึกข้อมูลใน แปลงไม่ครบถ้วนสมบูรณ์	0 (0.0)	0 (0.0)	131 (89.7)	11 (7.1)	0 (0.0)	4 (2.7)	2.85 (.530)	ปาน กลาง
3.5 ไม่เปรียบเทียบสถานการณ์ ของแปลงพืชเปรียบเทียบกับ สัปดาห์ที่ผ่านมา	0 (0.0)	0 (0.0)	26 (17.8)	116 (74.4)	0 (0.0)	4 (2.7)	2.18 (.550)	น้อย
4. ปัญหากิจกรรมการ นำเสนอผลและการอภิปรายผล							2.49 (.346)	น้อย
4.1 ในการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น หรือซักถามมักเป็นเกษตรกรคน เดิมๆ	0 (0.0)	0 (0.0)	86 (59.0)	59 (40.4)	0 (0.0)	1 (0.7)	2.60 (.528)	น้อย

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 146

ประเภทของ ปัญหา	ระดับของปัญหา						$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1	0		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
4.2 เกษตรกรผู้เข้ารับการ ถ่ายทอดมักให้ข้อมูลไม่ ครบถ้วนทำให้การกำหนด หลักสูตรการฝึกอบรมไม่ เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติ ของเกษตรกร	0 (0.0)	0 (0.0)	129 (88.4)	15 (10.3)	0 (0.0)	2 (1.4)	2.87 (.441)	ปาน กลาง
4.3 ในการนำเสนอผลเกษตรกร ยังไม่กล้าแสดงออกโดยจะมีเพียง ตัวแทนคนเดิมๆ	0 (0.0)	0 (0.0)	77 (52.7)	68 (46.6)	0 (0.0)	1 (0.7)	2.54 (.536)	น้อย
4.4 มีการแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นกันน้อยในกลุ่มใหญ่โดย มักคล้อยตามกลุ่มย่อยที่นำเสนอ	0 (0.0)	0 (0.0)	91 (62.3)	54 (36.9)	0 (0.0)	1 (0.6)	2.63 (.521)	ปาน กลาง
4.5 วิทยากรที่เลี้ยงไม่สับเปลี่ยน ผู้นำเสนอเพื่อฝึกหัดการนำเสนอ	0 (0.0)	0 (0.0)	18 (12.3)	127 (86.9)	0 (0.0)	1 (0.7)	1.82 (.722)	น้อย
5. ปัญหากิจกรรมการทบทวนและวางแผนในแต่ละสัปดาห์							2.49 (.254)	น้อย
5.1 การทบทวนผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมาในแต่ละสัปดาห์ทำไม ต่อเนื่องสม่ำเสมอ	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	127 (86.9)	0 (0.0)	19 (13.0)	2.29 (.497)	น้อย
5.2 การวางแผนทำกิจกรรม ในแต่ละสัปดาห์มักมีการ ปรับเปลี่ยนอยู่เสมอตามความ เหมาะสม	0 (0.0)	0 (0.0)	143 (97.9)	2 (1.4)	0 (0.0)	1 (0.7)	2.97 (.264)	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

								n = 146
ประเภทของ ปัญหา	ระดับของปัญหา						$\bar{X}$ (S.D.)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1	0		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
5.3 กิจกรรมหลักและกิจกรรมเสริมในแต่ละสัปดาห์มักไม่ครบถ้วนตามหลักสูตรเพราะต้องปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม	0 (0.0)	0 (0.0)	138 (94.5)	7 (4.8)	0 (0.0)	1 (0.7)	2.94 (.314)	ปานกลาง
5.4 เกษตรกรผู้เข้ารับการถ่ายทอดฯติดภารกิจที่จำเป็นและให้ตัวแทนของครอบครัวเข้ารับการถ่ายทอดฯแทนในแต่ละสัปดาห์	0 (0.0)	0 (0.0)	8 (5.6)	137 (93.8)	0 (0.0)	1 (0.7)	2.04 (.275)	น้อย
5.5 กิจกรรมที่ดำเนินการในแต่ละสัปดาห์ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ของแปลงพืชและความต้องการของเกษตรกรผู้เข้ารับการถ่ายทอดฯ	0 (0.0)	0 (0.0)	38 (26.6)	107 (73.3)	0 (0.0)	1 (0.7)	2.23 (.466)	น้อย
เฉลี่ยรวม							2.61 (.191)	ปานกลาง

1. ปัญหาด้านกิจกรรมการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่ามีปัญหาระดับปานกลาง รวม 3 ปัญหาได้แก่ (1) เกษตรกรผู้เข้ารับการถ่ายทอดฯไม่ถึง 20-25 คน (2) อายุและวัยของเกษตรกรต่างกันทำให้ถ่ายทอดไม่ต่อเนื่องล่าช้า และ (3) ระดับความรู้ในการศึกษาต่างกัน ($\bar{X}$ = 2.94 2.65 และ 2.62 ตามลำดับ) นอกจากนั้นยังมีปัญหาระดับน้อย 2 ปัญหาได้แก่ (1) เกษตรกรเข้ารับการถ่ายทอดไม่ครบทุกสัปดาห์ และ (2) สถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการถ่ายทอด ($\bar{X}$ = 2.16 และ 2.34 ตามลำดับ) ภาพรวมของระดับปัญหาด้านกิจกรรมการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.54)

2. ปัญหาด้านกิจกรรมการวิเคราะห์ระบบนิเวศ ผลการศึกษาพบว่ามีปัญหาระดับมาก 1 ปัญหา คือ (1) การวิเคราะห์ระบบนิเวศในช่วงเช้า บ่าย หรือเย็นมีผลกระทบต่อการตัดสินใจการ

จัดการแปลงพืช ($\bar{X} = 3.49$) และมีปัญหาระดับปานกลาง 4 ปัญหา ได้แก่ (1) เกษตรกรไม่รักษาเวลามาสาขทำให้ไม่พบแมลงในแปลงปลูก (2) เกษตรกรไม่ศึกษาความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศวงจรชีวิตและห่วงโซ่อาหารเท่าที่ควร (3) เกษตรกรไม่เข้าใจถึงองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศ และ (4) เกษตรกรมักไม่เปรียบเทียบปริมาณแมลงศัตรูพืช แมลงที่มีประโยชน์ โรคและวัชพืชจากแปลง IPM และแปลงปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.96$ 2.94 2.90 และ 2.86 ตามลำดับ) ภาพรวมของระดับปัญหาด้านกิจกรรมการวิเคราะห์ระบบนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$)

3. ปัญหาด้านกิจกรรมการรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาระดับปานกลางรวม 2 ปัญหา ได้แก่ (1) มีการจดบันทึกข้อมูลในแปลงไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ และ (2) เกษตรกรเก็บตัวอย่างโรคแมลงและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ค่อนข้างน้อยเกินไป ($\bar{X} = 2.85$ และ 2.79 ตามลำดับ) และมีปัญหาระดับน้อย 3 ปัญหา ได้แก่ (1) การแบ่งกลุ่มย่อยมีไม่ครบ 4-5 คน (2) อุปกรณ์การเก็บตัวอย่างมีไม่เพียงพอ และ (3) ไม่เปรียบเทียบสถานการณ์ของแปลงพืชเปรียบเทียบกับสัปดาห์ที่ผ่านมา ($\bar{X} = 2.48$ 2.21 และ 2.18 ตามลำดับ) ภาพรวมของระดับปัญหาด้านกิจกรรมการรวบรวมข้อมูลและการบันทึกข้อมูลอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.50$)

4. ปัญหาด้านกิจกรรมการนำเสนอผลและการอภิปรายผล ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางรวม 2 ปัญหา ได้แก่ (1) เกษตรกรผู้เข้ารับการถ่ายทอดมักให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน ทำให้การกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมไม่เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติของเกษตรกร และ (2) มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันน้อยในกลุ่มใหญ่โดยมักคล้อยตามกลุ่มย่อยที่นำเสนอ ($\bar{X} = 2.87$ 2.63 ตามลำดับ) และมีปัญหาระดับน้อยรวม 3 ปัญหา ได้แก่ (1) ในการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นหรือซักถามมักเป็นเกษตรกรคนเดิม ๆ (2) ในการนำเสนอผลเกษตรกรไม่กล้าแสดงออกโดยมีเพียงตัวแทนคนเดิม ๆ และ (3) วิทยากรที่เลี้ยงไม่สับเปลี่ยนผู้นำเสนอเพื่อฝึกหัดการนำเสนอ ($\bar{X} = 2.60$ 2.54 1.82 ตามลำดับ) ภาพรวมของระดับปัญหาด้านกิจกรรมการนำเสนอผลและการอภิปรายผลอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.49$)

5. ปัญหาด้านกิจกรรมการทบทวนและวางแผนในแต่ละสัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาระดับปานกลางรวม 2 ปัญหา ได้แก่ (1) การวางแผนทำกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์มักมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอตามความเหมาะสม และ (2) กิจกรรมหลักและกิจกรรมเสริมในแต่ละสัปดาห์มักไม่ครบถ้วนตามหลักสูตรเพราะต้องปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม ($\bar{X} = 2.97$ และ 2.94 ตามลำดับ) และมีปัญหาระดับน้อย รวม 3 ปัญหา ได้แก่ (1) การทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในแต่ละสัปดาห์ทำไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ (2) กิจกรรมที่ดำเนินการในแต่ละสัปดาห์ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ของแปลงพืชและความต้องการของเกษตรกร และ (3) เกษตรกรผู้เข้ารับการถ่ายทอดคิด

ภารกิจที่จำเป็นและให้ตัวแทนของครอบครัวเข้ารับการถ่ายทอดแทนในแต่ละสัปดาห์ ($\bar{X} = 2.29$ 2.23 และ 2.04 ตามลำดับ) ภาพรวมของระดับปัญหาด้านกิจกรรมการทบทวนและวางแผนในแต่ละสัปดาห์อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.49$)

สรุปภาพรวมของปัญหาเกษตรกรจังหวัดลำปางมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$) ดังรายละเอียดตามตารางที่ 4.12

4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดลำปาง ผู้วิจัยให้เกษตรกรเขียนข้อเสนอแนะด้านหลังแบบสัมภาษณ์และสรุปไว้ ตามตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกรจังหวัดลำปาง

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีข้อเสนอแนะ	72	46.2
มีข้อเสนอแนะ	84	53.8
ข้อเสนอแนะ (n=84)		
1. ให้มีการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรครบทุกหมู่บ้านที่มีปัญหาด้านการเกษตร	17	20.2
2. ขอรับการสนับสนุนงบประมาณและปัจจัยการผลิตจากภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	6	7.1
3. หลังการฝึกอบรมต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรแนะนำติดตามอย่างต่อเนื่อง	28	33.3
4. การจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรไม่ควรดำเนินการในช่วงเกษตรกรเริ่มฤดูกาลทำนา ทำให้เกษตรกรเข้ารับการถ่ายทอดไม่ครบถ้วน	33	39.3

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 46.2 ไม่มีข้อเสนอแนะ และมีเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการร้อยละ 53.8 มีข้อเสนอแนะ โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) ร้อยละ 39.3 เสนอให้ควรหลีกเลี่ยงการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรในช่วงเกษตรกรเริ่มฤดูการทำงาน ทำให้เกษตรกรเข้ารับการถ่ายทอดไม่ครบถ้วน
- 2) ร้อยละ 33.3 เสนอให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรแนะนำและติดตามหลังการฝึกการอบรมอย่างต่อเนื่อง
- 3) ร้อยละ 20.2 ให้มีการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรให้ครบทุกหมู่บ้านที่มีปัญหาด้านการเกษตร
- 4) ร้อยละ 7.1 เสนอให้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณและปัจจัยการผลิตจากภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น